

PM 2009: RV (Dnr 001-2109/2009)

Reform skydd mot olyckor - en uppföljning med förslag till utveckling (Ds 2009:47)

Remiss från Försvarsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remiss av "Reform skydd mot olyckor – en uppföljning med förslag till utveckling (Ds 2009:47)" överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Joakim Larsson anför följande.

Ärendet

En arbetsgrupp inom regeringskansliet fick den 21 april 2009 uppdraget att genomföra en uppföljning av den reform av räddningstjänstlagstiftningen som lagen om skydd mot olyckor har inneburit. Uppföljningen har fokuserat på de områden som innebär större förändringar i samband med införandet av lagen om skydd mot olyckor. Det gäller områdena brandskydd, införandet av nationella mål och handlingsprogram, utökad och samordnat arbete för skydd mot olyckor i kommunerna, beslut för anläggningar med farlig verksamhet, kommunernas arbete med olycksundersökningar och erfarenhetsåterföring, länsstyrelsernas tillsynsverksamhet samt kompetens och utbildning för kommunernas arbete med skydd mot olyckor. Den 30 juli beslutades om tillägg till arbetsgruppens direktiv som en följd av dödsbranden i Rinkeby. Mot bakgrund av detta föreslås också att man i bred samverkan tar fram en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda. Detta kan ske i form av bl. a förbättrad kommunikation med särskilda grupper, exempelvis i områden, där det bor en hög andel utrikes födda.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Stockholms Stads-
hus AB som i sin tur har remitterat till AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i
Stockholm AB, SISAB, Stockholms Hamn AB, AB Stockholms hem, AB Svenska
Bostäder. Ärendet har även remitterats till Storstockholms brandförsvär.

Stadsledningskontoret stödjer i stort utredningens slutsatser och förslag, men har
invändningar mot att utredningens förslag i vissa avseenden har en återgång till en
högre detaljeringsgrad än vad lagen om skydd mot olyckor (LSO) har idag. Kontoret
anser dock att utredningen tappar sitt värde då utredarna inte berör formuleringen i

portalparagrafen om likvärdigt skydd, vilket riskerar leda till subjektiva bedömningar.

Äldrenämnden är positiv till förslaget att ge uppdrag till lämpliga myndigheter att i samverkan med berörda parter, ta fram förslag till nationella handlingsplaner för att motverka äldres olyckor och skador.

AB Familjebostäder anser att förslaget att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att utveckla informationsmaterial och översätta dem till andra språk är bra, men vill betona att information i olika former inte är en patentlösning.

Micasa anser att förslaget att ge MSB i uppdrag att ta fram allmänna råd eller handböcker om brandskydd i olika boendemiljöer, anpassade till olika målgruppers behov och översätta till olika språk, är angeläget då många av bolagets hyresgäster har annan etnisk bakgrund än svensk.

SISAB finner förslag samt redovisning och analys av befintliga brister i sammanhanget i huvudsak bra.

Stockholms Hamn AB anser att det är viktigt att notera att lagen om skydd mot olyckor inte bara inriktar sig på skyddsåtgärder mot brand utan på säkerhet i vidare mening. Ansvar för säkerhetsarbetet ska ligga på verksamhetsutövaren vilket föranlett hamnen att införa ett systematiskt riskanalysarbete som berör alla anställda inom organisationen.

AB Stockholms hem tillstyrker i huvudsak de åtgärder som utvärderingen av räddningslagstiftningen föreslår.

AB Svenska Bostäder anser att förslaget till reform av skydd mot olyckor avspeglar de behov av förändring som finns. Systemet kring skriftlig redogörelse fungerar enligt nuvarande omständigheter väl.

Storstockholms brandförsvaret anser att det är positivt att denna uppföljning har genomförts. Likaså att arbetsgruppen presenterar ett antal förslag till åtgärder för att intentionerna i lagstiftningen ska kunna uppnås på ett bättre sätt.

Mina synpunkter

I somras inträffade en tragisk brand i Rinkeby som kostade sju människors liv. Detta är stora tragedier för både de drabbade och deras anhöriga samt för samhället i övrigt. Händelser av dessa slag kan komma att inträffa igen och sårbarheter kan inte helt förebyggas, men vi måste göra allt vi kan för att i så stor utsträckning som möjligt förhindra att detta upprepas och att ha ett gott förebyggande arbete och en god krisberedskap. Det är mycket positivt att denna uppföljning gjorts.

Antalet omkomna i bränder i Stockholms län hitintills i år är 13 personer. I stort sett samtliga av dessa omkom i bostadsbränder. De vanligaste brandorsakerna i bostad i dag är bland annat glömda ljus och spisar. Undersökningar visar att 50 procent av medborgarna inte vet hur man förebygger en brand. Hälften av de svenska hushållen saknar en fungerande brandvarnare.

Det gäller att arbeta på flera fronter för att förebygga problemen. En riktad kommunikation, väl avvägd och individanpassad är av yttersta vikt. Varje information behöver anpassas noga efter kön, ålder, etnicitet, språk osv.

Jag anser det generellt vara mycket viktigt med information samt att det är positivt att MSB tar ett ansvar för att sprida kunskap och utveckla metoder samt ger att samlad stöd för att stärka det lokala arbetet. I samband med Stockholms stads budget

för år 2010 har de tre kommunala bostadsbolagen fått ett särskilt uppdrag att anställa informatörer som ska verka i framförallt ytterstaden och där göra hembesök för att tala om hur man betar sig när en brand bryter ut i fastigheten. Informatörerna ska kunna behärska flera olika språk och arbeta med olika insatser som behövs i olika sammanhang för att nå olika målgrupper.

Jag anser i övrigt att det är positivt att kommunerna har stor frihet att organisera arbetet med skydd mot olyckor. Det är viktigt att inte LSO i övrigt blir allt för detaljstyrd och istället kan utgå och anpassas efter varje kommuns enskilda behov. En reform som innebär minskad detaljstyrning och stort utrymme för lokalanpassning utgående från nationella mål leder med naturlighet till lokala skillnader beroende på skilda förutsättningar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remiss av ”Reform skydd mot olyckor – en uppföljning med förslag till utveckling (Ds 2009:47)” överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 26 november 2009

JOAKIM LARSSON

Bilaga

Ds 2009:47 Reformen skydd mot olyckor, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

En arbetsgrupp inom regeringskansliet fick den 21 april 2009 uppdraget att genomföra en uppföljning av den reform av räddningstjänstlagstiftningen som lagen om skydd mot olyckor har inneburit. Uppföljningen har fokuserat på de områden som innebar större förändringar i samband med införandet av lagen om skydd mot olyckor. Det gäller områdena brandskydd, införandet av nationella mål och handlingsprogram, utökad och samordnat arbete för skydd mot olyckor i kommunerna, beslut för anläggningar med farlig verksamhet, kommunernas arbete med olycksundersökningar och erfarenhetsåterföring, länsstyrelsernas tillsynsverksamhet samt kompetens och utbildning för kommunernas arbete med skydd mot olyckor. Den 30 juli beslutades om tillägg till arbetsgruppen direktiv som en följd av dödsbranden i Rinkeby. Mot bakgrund av detta föreslår man också att man i bred samverkan tar fram en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda. Detta kan ske i form av bl. a förbättrad kommunikation med särskilda grupper, exempelvis i områden där det bor en hög andel utrikes födda.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Stockholms Stads-
hus AB som i sin tur har remitterat till AB Familjebostäder, Micasa, SISAB, Stock-
holms Hamn AB, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder. Ärendet har även re-
mitterats till Storstockholms brandförsvaret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 november 2009 har i huvud-
sak följande lydelse.

Stockholms stad bedriver ett samordnat arbete för att i en och samma process integrera risk- och sårbarhetsanalyser med ett förebyggande arbete som regleras i olika lagstiftningar. Staden ökar kontinuerligt förmågan att ha en beredskap för det oväntade, risker och sårbarheter är ofta komplexa och kan få konsekvenser för flera av stadens centrala och vitala samhällssektorer. Sårbarheter kan inte helt förebyggas eller byggas bort, därför arbetar staden kraftfullt för att ha en god beredskap och krishanteringsförmåga.

Målet för stadens utveckling av säkerheten och beredskapen syftar till att värna stockholmarnas liv och hälsa samt de grundläggande värden och funktionalitet som staden är satt att ansvara för. Det är stadens ansvar att skapa förutsättningar för ett fungerande och robust Stockholm – ett Stockholm i världsklass.

Stadsledningskontoret delar till viss del utredningens slutsatser och förslag. Kontoret menar dock att det är olyckligt att utredningens förslag i vissa avseenden har en återgång till en högre detaljeringsgrad än vad lagen om skydd mot olyckor (LSO) har idag. Med nuvarande utformning medför LSO att kommunerna har en frihet att själv forma hantering av bl.a. olycksförebyggande verksamhet. Utredningens slutsatser och förslag på ökad detaljstyrning påverkar negativt kommunens frihet och möjlighet att organisera arbetet med skydd mot olyckor.

Stadsledningskontoret anser att utredningen tappar sitt värde då utredarna inte berör den fråga som varit frågetecknet sedan lagens tillkomst, nämligen formuleringen i portalparagrafen om likvärdigt skydd. Då förarbetet inte ger någon vägledning om vad som är likvärdigt har detta lett till subjektiva bedömningar hos såväl länsstyrelse som hos före detta rädd-

ningsverket, nuvarande MSB.

Olycks- och skadeutveckling

Stadsledningskontoret anser inte att förslaget med nationella handlingsplaner är rätt metod för att minska skadeutvecklingen inom områdena äldres olyckor och bränder i skolmiljö. Stadsledningskontoret anser istället att MSB ska sprida kunskap och utveckla metoder för att stärka det lokala arbetet.

Förebyggande arbetet för skydd mot olyckor

Stadsledningskontoret menar att utredningens förslag om alternativa lösningar avseende hjälp till den enskilde även bör inkludera alternativa lösningar för storstadsområdena som exempel alternativa styrkesammansättningar och lättare utryckningsfordon. MSB bör aktivt stödja utvecklingsarbetet såväl till glesbygd som till storstad med att finna alternativa lösningar och metoder.

Brandskydd

Stadsledningskontoret anser att skriftliga redogörelser ska vara så utformade att de medför att brandskyddet stärks och inte enbart uppfyller formalia. Detta medför dock ett större arbete för de verksamheter som är föremål för skriftlig redogörelse samt hanteringen av de skriftliga redogörelserna. Utredningens förslag om behörighetskrav för tillsynsför rättare som är kopplad mot en utbildning anser stadsledningskontoret inte vara fruktbart. Stadsledningskontoret föreslår att MSB får i uppdrag att skapa ett certifieringssystem för tillsynsför rättare.

Rengöring och brandskyddskontroll

Stadsledningskontoret stödjer utredningens uppfattning.

Målstyrning och handlingsprogram

Stadsledningskontoret anser att det är bra med handböcker, utbildningar etc. för framtagande, utformning av handlingsprogram. Stockholms stad har ett säkerhetsprogram som ersätter handlingsprogrammet. Stadens säkerhetsprogram har ett bredare perspektiv än andemeningen med handlingsprogram som LSO föreskriver. Stockholms stad har sin räddningstjänst organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförvar, vilket medför att kommunalförbundet har ett uppdrag för medlemskommunerna inom skydd mot olyckor. Gränssnittet mellan stadens säkerhetsprogram och kommunalförbundets handlingsprogram för nio kommuner medför att kommunalförbundets handlingsprogram hanterar områdena räddningstjänst och tillsynsverksamhet.

Farlig verksamhet

Stadsledningskontoret stödjer utredningens uppfattning.

Olycksundersökningar, erfarenhetsåterföring och lärande

Utredningens förslag om att lärande om olyckor ska vara ett inslag i utbildningar för skydd mot olyckor anser stadsledningskontoret är bra, men detta kommer inte innebära ett brett perspektiv. Stadsledningskontoret anser att MSB bör få i uppdrag att brett ge utbildningsmöjligheter till kommunala verksamheter om lärande och utredning av olyckor.

Länsstyrelsens tillsynsansvar och samverkansformer

Stadsledningskontoret anser att länsstyrelsen får oförtjänt kritik då tidigare räddningsverket haft en något annorlunda inriktning avseende tillsyn än vad som görs gällande idag.

Stadsledningskontoret delar utredningens slutsatser om att länsstyrelsen utvecklar och redovisar sin förmåga, inklusive resurser för det tillsynsarbete som följer av LSO. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att samverkan mellan länsstyrelserna utvecklas så att likvärdiga bedömningar görs över landet.

Statliga myndigheter med ansvar för räddningstjänst

Stadsledningskontoret delar utredningens förslag om att MSB ska ges i uppdrag att skyndsamt föreslå hur samordningen inom samhällets räddningstjänst ska stärkas. Utredningens förslag om att de statliga myndigheterna med ansvar för räddningstjänst bör utveckla sitt arbete när det gäller samverkan med kommunerna delas av stadsledningskontoret. Likaså instämmer stadsledningskontoret i utredningens förslag om att samordningen mellan den statliga räddningstjänstens olika grenar samt mellan statlig och kommunal räddningstjänst ska stärkas. En förutsättning är att utvecklingen leder till en tydligare ansvarsfördel-

ning avseende statlig räddningstjänst och kommunal räddningstjänstverksamhet.

Att stärka den enskildes kunskap om brandskydd

Det förslag som utredningen för fram avseende tilläggsuppdraget anser stadsledningskontoret inte vara tillräckligt. I diskussionen som utredningen för finns embryon till mer konkreta uppslag som torde konkretiseras till förslag. Exempelvis samspelet fastighetsägare-nyttjanderättshavare, föreskrivning av fungerande brandvarnare och riktade informationsinsatser där de gör mest nytta. Stadsledningskontoret anser därför att en fördjupad utredning inom dessa områden bör ske och att detta resulterar i konkreta förslag.

Utredningens slutsats handlar mycket om att det är etnisk fråga som handlar om språkbarriärer och att information på ett flertal språk är en lösning. Stadsledningskontoret anser att detta kan vara en delkomponent men inte hela lösningen. Stadsledningskontoret anser att stor effekt endast kan fås genom samverkan med de verksamheter och organisationer som i vardagen möter de människor som tillhör riskgrupper.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 november 2009 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Lag om skydd mot olyckor trädde i kraft i januari 2004. Lagen föreskriver att staden ska ha ett handlingsprogram för den förebyggande verksamheten och för de risker för olyckor som finns i staden som kan leda till räddningsinsatser. I programmet ska också anges hur stadens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras. En viktig del i handlingsprogrammet är stadens räddningstjänstverksamhet. Föreliggande program omfattar alla förvaltningar och bolag. Alla ska aktivt arbeta med att inventera, analysera, värdera, förebygga och åtgärda oönskade händelser inom sitt ansvarsområde. Arbetet handlar även om att se till att det finns beredskap för att mildra effekterna av eventuella störningar, förluster och skador. Stadens handlingsprogram beskriver det förebyggande arbetet och kraven som ställs på räddningstjänsten i Stockholms stad. Handlingsprogrammet fokuserar på fyra mål att utveckla i stadens förvaltningar och bolag

kunskap om risker och olyckor

planering för att motverka olyckor

förmåga att hantera en olycka om den uppstår

samordning och en samlad bild av arbetet

Staden har under de senaste åren gjort stora satsningar för att kvaliteten i stadens säkerhetsarbete ska öka. Stadsledningskontoret har under 2008 och 2009 anordnat utbildningar för alla stadens bolag och förvaltningar. Under 2009 har samtliga förvaltningar och bolag tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) för sina verksamheter. Detta kommer att medföra att staden kommer att ha en RSA som omfattar hela Stockholmsstads organisation och verksamheter. Flertalet av de föreslagna åtgärderna är sådana som vänder sig till andra statliga myndigheter. I de fall kommunerna blir involverade är det i första hand räddningstjänsten och staden centralt som blir involverade. Äldreförvaltningens medverkan i detta arbete är att beteckna som mycket marginellt. Av remissen framgår generellt att antalet olyckor på nationell nivå minskat. För gruppen äldre är emellertid utvecklingen den att antalet olyckor ökat. Äldreförvaltningen är positiv till förslaget att ge uppdrag till lämpliga myndigheter att i samverkan med berörda parter, ta fram förslag till nationella handlingsplaner för att motverka äldres olyckor och skador. Förvaltningen arbetar där det är möjligt förebyggande för att minska antalet olyckor och skador bland äldre.

AB Familjebostäder

AB Familjebostäders tjänsteutlåtande daterat den 16 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsgruppens bedömning, att lagstiftningen stöder och driver på arbetet för att förebygga olyckor och att utvecklingen är övervägande positiv varför det inte finns skäl att nu föreslå förändringar i lagstiftningen, delas av Familjebostäder. En reform som innebär minskad detaljstyrning och större utrymme för lokal anpassning utgående från nationella mål leder med naturlighet till lokala skillnader beroende på skilda förutsättningar i landet. De åtgärder som föreslås för att utveckla kommunernas arbete med målstyrning av säkerhetsarbetet är enligt Familjebostäders bedömning bra. Uppdragen till MSB att utveckla sina allmänna råd, handböcker, exempelsamlingar, statistik, analyser och utbildningar är enligt bolaget rätt sätt att stödja utvecklingen av kommunernas förebyggande säkerhetsarbete. AB Familjebostäders egna erfarenheter av det förebyggande brandskyddsarbetet har visat att det finns ett stort behov av systemstöd för uppföljning av arbetet. I dagsläget är det svårt att ha kontroll över att planerade aktiviteter genomförs vid rätt tidpunkt. De förebyggande aktiviteterna består av regelbunden brandskyddskontroll enligt fastställd checklista i bostadsfastigheterna, information i olika former till enskilda hyresgäster och incidentrapportering. Förslagen som rör tillsyn av verksamheter som har att lämna skriftlig redogörelse för sitt brandskydd är bra. Företagets erfarenheter är att det ibland är svårt att få in redogörelserna och att det i vissa verksamheter t.ex. restauranger och förskolor behövs regelbunden tillsyn för att försäkra sig om att brandskyddet lever upp till redogörelsens redovisning. Stödet till enskilda i frågor som rör förebyggande brandskydd handlar om olika typer av informationsinsatser. Svårigheten är att få den enskilde att ta till sig skriftlig information. Detta gäller i högre utsträckning områden med låg medelinkomst, hög andel socialbidragstagare och hög arbetslöshet. Hushåll med sociala problem missbruk, psykisk sjukdom är svåra att nå med information och utbildning. Dessa hushåll har även ett mer utpräglat riskbeteende vilket framgår av olycksstatistiken. Förslaget om att ge MSB i uppdrag att utveckla informationsmaterial och översätta detta till olika språk är bra. Detsamma gäller uppmaningen till MSB att ta fram allmänna råd eller handböcker om brandskydd i olika boendemiljöer. Familjebostäder vill dock betona att information i olika former inte är en patentlösning. Stora grupper är dåligt motiverade att ta till sig informationen. Förslaget om att ta fram nationella handlingsplaner för att motverka dels äldres olyckor och skador, dels bränder i skolmiljöer är bra. Familjebostäder gör omfattande insatser i det äldre bostadsbeståndet i syfte att öka äldres i framkomlighet och på det viset minska olyckriskerna. En väg att öka brandsäkerheten i bostäder kan vara att i PBL (Plan- och bygglagen) införa ökade krav på brandskydd i bostäder, t.ex. Brandskyddsföreningens koncept ”brandsäkert hem.”

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s tjänsteutlåtande daterat den 4 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Lagen om skydd mot olyckor trädde i kraft januari 2004. I den föreskrivs att staden ska ha ett handlingsprogram för den förebyggande verksamheten och för de risker för olyckor som finns i staden som kan leda till räddningsinsatser. Lagen föreskriver även att det ska finnas ett handlingsprogram för räddningstjänsten och att detta ska antas av kommunfullmäktige varje ny mandat period. I stadens handlingsprogram anges hur stadens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras. Programmet omfattar alla förvaltningar och bolag, inkluderat Stockholms brandförsvaret. Alla ska enligt handlingsprogrammet aktivt arbeta med att inventera, analysera, värderad förebygga och åtgärda oönskade händelser

inom sitt ansvarsområde. Arbetet handlar även om att se till att det finns beredskap för att mildra effekterna av eventuella störningar, förluster och skador. Stadens handlingsprogram beskriver det förebyggande arbetet och kraven som ställs på räddningstjänsten i Stockholmsstad. Handlingsprogrammet har fyra mål som avses utvecklas inom stadens bolag och förvaltningar. Dessa är: Det ska finnas kunskap om olycksrisker och sårbarhet som kan påverka den egna verksamheten ska finnas planering för hur olyckor ska undanröjas eller minskas samt planering för hur verksamheterna ska hantera konsekvenserna av en olycka. Staden ska ha en god förmåga att hantera olyckor Staden ska ha en samlad bild och samordna sitt arbete inom området Stockholms stad har medvetet och strategiskt arbetat med att höja säkerhetsarbetet i stadens verksamheter. Under de två senaste åren har säkerhetsansvariga inom stadens bolag och förvaltningar genomgått utbildningar. I år har samtliga bolag och förvaltningar utarbetat en risk- och sårbarhetsanalys, RSA, för sina verksamheter. Arbetet med RSA försätts under 2010. Micasa Fastigheter arbetar aktivt med risk- och säkerhetsarbetet och har utsett en säkerhetsansvarig inom bolaget. Bolaget genomför årligen en krisövning och har utsett en krisorganisation i händelse av olycka. Micasa Fastigheter har tagit ett helhetsgrepp om brandskyddsarbetet och bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete, SBA. Det innebär att bolaget arbetar både med att förebygga brand och att minska konsekvenserna vid en eventuell brand. Det innebär också att arbeta med såväl det tekniska i fastigheten som brandtekniska installationer till att genomföra utbildning till ansvariga på olika nivåer, information till boende mm. För att kunna följa upp och säkerställa brandskyddsarbetet dokumenteras alla delar i ett stödsystem som heter REQS. Vid alla om- ny- och tillbyggnader följer bolaget strikt en särskild framtagen styr- och projekteringsmall för brand. Alla förvaltare har genomgått en utbildning till brandskyddsansvariga och reparatörerna en utbildning till brandskyddskontrollanter. Det pågår också en planering för en brandskyddsutbildning för samtliga anställda. Bolaget har i alla fastigheter även i seniorlägenheterna direkt kopplade brandlarm till SOS alarm. Ett pågående tillgänglighetsprojekt avser att minska riskerna för skador bland äldre genom att ta framkomligheten i korridorer Ökat och genom att trösklar tagits bort. Micasa Fastigheter är som fastighetsägare till stadens vård- och omsorgsfastigheter positiv till de förslag till åtgärder som presenteras i uppföljningen. Huvudsakligen är de åtgärder som föreslås i uppföljningen riktade till statliga myndigheter men också kommuner framförallt på central nivå och för räddningstjänstens arbete. Många av förslagen syftar till att ge ett bättre stöd till kommuner och enskilda för att dessa enklare ska kunna utföra sina lagstadgade uppgifter vilket Micasa Fastigheter är positiv till. Om förslagen genomförs bör dessa kunna underlätta för kommuner och företag att genomföra uppgifterna. Vidare föreslås att regeringen ger uppdrag till lämpliga myndigheter att ta fram nationella handlingsplaner för att motverka dels äldres olyckor och skador, dels bränder i skolmiljöer. Att ett uppdrag ges till regeringen att se över hur äldres olyckor och skador, kan förebyggas, till följd av att de har ökat, ser Micasa Fastigheter som mycket betydelsefullt. Förslaget att ge MSB i uppdrag att ta fram allmänna råd eller handböcker om brandskydd i olika boendemiljöer, anpassade till olika målgruppers behov och över sätta till olika språk ser Micasa Fastigheter som angeläget då många av bolagets hyresgäster har annan etnisk bakgrund än svensk. Rå så sätt kan den enskildes förmåga avseende brandskydd stärkas.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB

Skolfastigheter i Stockholm AB:s, SISAB tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

SISAB finner förslag samt redovisning och analys av befintliga brister i sammanhanget i huvudsak bra. Problem som påtalas avseende att kommunerna har svårt att få in underlag från fastighetsägare är enligt SISAB:s mening egentligen svårigheter att få in underlag från nyttjarna. Det konstateras att samordning bör utarbetas vad gäller formerna för redovisning.

Det synes föreligga vissa oklarheter rörande rengöring av sotningsobjekt och vilka referenser som ska beaktas. SISAB gör bedömningen att rengöringsintervallen bättre borde anpassas till användningsgrad och att normer i sammanhanget utarbetas. Inom bolaget pågår för närvarande arbete med detta även som uppdatering av sotningsobjekt. Generellt bedöms det angeläget att uppföljning av det faktiska brandskyddet genomförs på alla nivåer, i synnerhet hos nyttjarna.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB:s tjänsteutlåtande daterat den 9 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Hamnar förvaltar cirka 80 byggnader. Den totala ytan uppgår till cirka 200.000 m² varav 170.000 m² går att hyra ut till företag och organisationer. Enligt gällande lagstiftning är det ägaren till byggnaden som ansvarar för att upprätta och skicka in redogörelsen till kommunen. Den som bedriver verksamhet i byggnaden är skyldig att lämna de uppgifter till ägaren som behövs för att redogörelsen ska kunna upprättas. Denna senare skyldighet har våra hyresgäster i många fall haft svårt att uppfylla. Orsaken till detta står att finna i att det är fråga om ny reglering och det tar tid att sådan får genomslag hos alla.

Några verksamhetsutövare har sett uppgiftslämnandet som ytterligare en tung administrativ börda utan att sett nytta med arbetet. Mottagande organisation skall givetvis vara helt på det klara med vad de skriftliga redogörelserna skall användas till (underlag för tillsynsverksamheten). Detta har inte alltid varit fallet.

Enligt hamnens uppfattning är det tillfyllest att ny redogörelse framledes endast bör inlämnas vid förändring av verksamheten. Vi kan dock konstatera att en revision av redogörelserna ger en förnyad aktualitet till frågorna vilket kan vara välgörande för säkerhetsarbetet.

I övrigt har lagen mot skydd mot olyckor inneburit att ett systematiskt brandskyddsarbete har etablerats i företaget innebärande ett väsentligt bättre skydd än tidigare. Ex. genomförs riskinventeringar och värderingar av dessa risker med framtagande av erforderlig åtgärdsplan.

Viktigt att notera är att lagen om skydd mot olyckor inte bara inriktar sig på skyddsåtgärder mot brand utan på säkerhet i vidare mening. Ansvar för säkerhetsarbetet skall ligga på verksamhetsutövaren vilket föranlett hamnen att införa ett systematiskt riskanalysarbete som berör alla anställda inom organisationen. Delaktigheten hos personalen är en framgångsfaktor. Vi använder oss av ett verktyg som vi benämner KAMS (K=kvalité, A=arbetsmiljö, M=miljö och S=säkerhet) som tillvaratar behovet av analys inom olika områden. Vår avsikt är att upprepa riskanalysarbetet var tredje år.

Kommunledningen har givit säkerhetsarbetet högsta prioritet och har bl.a. tillsett att en analys med deltagande av ett stort antal förvaltningar och bolag genomförts. Scenariot var ett mkt omfattande strömavbrott som hade inträffat i Stockholm. Ett speciellt rapporteringsverktyg har togs fram för ändamålet. För att verktyget skall kunna användas framledes måste det dock omarbetas i viss utsträckning.

Målstyrning, handlingsprogram och ett bredare säkerhetsarbete

En rad åtgärder förslås i syfte att utveckla kommunernas arbete med målstyrning av säkerhetsarbetet. Förslagen syftar bl.a. till att utveckla riskanalysarbetet genom samordning av arbetet med riskanalyser enligt olika lagstiftningar, tydliggöra kraven på innehåll i handlingsprogrammen, underlätta och stödja ett bredare säkerhetsarbete i kommunerna, utveckla kommunernas målstyrning med flexibla mål samt med systematik för egenkontroll i form av uppföljning och förbättring, samt att kraven på att handlingsprogrammen ska fastställas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod bibehålls och upprätthålls.

Förslagets karaktär är huvudsakligen uppdrag eller rekommendationer till MSB att utveckla underlag och metoder i form av allmänna råd, handböcker, exempelsamlingar, statistik, analyser och utbildning samt, där bemyndiganden finns, föreskrifter som stöd för kommunernas arbete och länsstyrelsernas tillsyn i berörda frågor.

Hamnens kommentar: Riskanalyserna med tillhörande handlingsprogram skall i första hand inriktas på extraordinära händelser. Det kan vara fråga om:

- extrema vädersituationer (såsom orkanvindar, vinterväder och översvämning),

- smittsamma sjukdomar och
- terrorism.

I fråga om extrema vädersituationer kan som exempel på tidigare händelser nämnas det trafikkaos som inträffade 2007 på väg 73 föranlett av ett extremt snöoväder.

Översvämningsrisk föreligger vid höga vattenstånd i Mälaren då ej tillräcklig avtappningskapacitet finns för närvarande. Risken för översvämning kommer att elimineras vid den planerade omdaning av Slussen - området. Genomförandet av förändringen ligger dock ett antal år framåt i tiden.

Värt att nämnas i detta sammanhang är att Stockholms hamn tillsammans med åtta andra svenska hamnar har utsetts att vara s.k. karantänshamn. En sådan hamn skall planera sin verksamhet så att en beredskap upprätthålls för att tillhandahålla den personal och den utrustning som hamnen behöver för kontroll av passagerare, transportmedel, bagage och annat gods samt djur vid internationella hot mot människors hälsa.

Vad gäller terrorism och hotbilden i Sverige har den under en längre tid bedömts vara låg. Bedömningen kan dock snabbt förändras i en värld där information utbyts sekundsnabbt, det visar till exempel de händelser som följde av Muhammed - karikatyrerna i Jyllandsposten. Hamnens säkerhetsarbete i detta avseende styrs i stor utsträckning av lag om sjöfartsskydd och lag om hamnskydd. I dessa lagar föreskrivs bl.a. att hamninnehavaren skall göra riskanalyser med tillhörande skyddsplaner vad avser terrorhandlingar mot hamnanläggningarna. Analyserna och planerna skall omarbetas var femte år eller om verksamheten förändras.

För att effektivisera säkerhetsarbetet och undvika dubbelarbete bör resultatet av gjorda riskanalyser inom kommunen delges dels alla förvaltningar och bolag inom den egna kommunen dels andra kommuner. Ett forum måste utses som administrerar verksamheten på nationell nivå.

Farlig verksamhet

Eftersläpningen när det gäller analys, bedömning och beslut om farlig verksamhet är inte tillfredsställande och berörda länsstyrelser bör snarast åtgärda detta. MSB bör följa upp detta arbete i sin tillsynsverksamhet. MSB bör ta fram underlag i form av allmänna råd eller handböcker som stöd för länsstyrelsernas arbete med farliga verksamheter.

Hamnens kommentar: Många av de gamla § 43 - anläggningarna i hamnen vilka utgörs av anläggningar inom vilka hantering av petroleumprodukter sker är enligt den nuvarande reglering klassad som farlig verksamhet. Beträffande hamnterminaler inom vilka man hantlar farligt gods i förpackad form är klassningen ibland oklar. Relevant myndighet bör ges uppdrag att klarlägga förhållandena med syfte att vid behov få insatsplaner framtagna för att underlätta en räddningsinsats. Viktigt därvid är att man får en lika bedömning inom landet.

Olycksundersökningar och erfarenhetsåterföring

MSB bör utöka inslagen av olycksundersökningar och lärande i utbildningen. Vidare bör systemen för dokumentation och rapportering av olyckor samordnas och om möjligt integreras i ett gemensamt system.

MSB bör överväga om allmänna råd eller ytterligare handböcker bör tas fram.

Hamnens kommentar: Enligt vår uppfattning är metodiken för att undersöka olyckor bristfällig inom många organisationer. Enkla råd för hur en sådan skall gå till bör framtas. Statens haverikommission kan eventuellt var behjälplig i detta sammanhang. Kommissionens ansvarsområde avser alla typer av svåra olyckor oavsett om de inträffar till lands, till sjöss eller i luften. Ett tillbud till en olycka kan också undersökas om denna kunnat leda till en allvarlig olycka. Vad hände? ,varför hände det?, vad kan göras för att en liknande händelse inte inträffar igen? kan vara frågor som skall besvaras.

Införandet av ett gemensamt rapporteringsverktyg för avvikelser inom kommunen har visat sig svårt vilket gör att man kan befara att införandet av ett nationellt sådant medför än större svårigheter. Ett alternativ kan vara en enkel, nationell statistikrapportering vilken kan utgöra en källa för bestämmande av kommunernas inriktning på säkerhetsarbetet. Jfr statistik visande brandorsaker.

Övningar bör genomföras och erfarenheterna från dessa skall tillvaratas.

AB Stockholmshem

AB Stockholmshems tjänsteutlåtande daterat den 5 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholmshem tillstyrker i huvudsak de åtgärder som utvärderingen av räddnings lagstiftningen föreslår. Redan idag genomför bolaget många förebyggande åtgärder i våra byggnader. Vi gör årliga protokollförda genomgångar av fastigheterna ur brandsynpunkt och vi kollar dagligen våra trapphus/ utrymningsvägar. Branden i Rinkeby visar dock på detta inte är tillräckligt i vissa situationer. Stockholmshem har för sin egen del, tillsammans med de andra kommunala bostadsbolagen i Stockholm, träffat representanter för Räddningstjänsten för att tillsammans arbeta fram en strategi för att framför allt komma till rätta med informationsbehovet angående bränder mm i invandrartäta områden. Man har i dessa överläggningar bl. a diskuterat om brandmän skulle kunna knacka dörr i vissa områden och informera om olika risker. Som en bieffekt av detta skulle man också kunna uppnå en bättre förståelse för räddningstjänstens uppdrag och därmed undvika angrepp på brandmännen och deras materiel som förekommit på vissa håll under senare tid.

AB Svenska Bostäder

AB Svenska Bostäders tjänsteutlåtande daterat den 4 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Svenska Bostäder anser att förslaget till reform av skydd mot olyckor avspeglar de behov av förändring som finns. Systemet kring skriftlig redogörelse fungerar enligt nuvarande omständigheter väl.

Storstockholms brandförsvaret

Storstockholms brandförsvares tjänsteutlåtande daterat den 4 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Allmänt

SSBF delar i hög grad arbetsgruppens bedömningar och slutsatser. Det gäller framför allt bedömningen att ”reformen har utvecklats i enlighet med intentionerna, men att utvecklingen i flera avseenden går långsamt.”

SSBF anser att det är positivt att denna uppföljning har genomförts. Likaså att arbetsgruppen presenterar ett antal förslag till åtgärder för att intentionerna i lagstiftningen ska kunna uppnås på ett bättre sätt. Det är även värdefullt att arbetsgruppen har vägt in inträffade händelser (såsom dödsbranden i Rinkeby i år) och olyckstrender i sina förslag. SSBF välkomnar tillägget till arbetsgruppens direktiv avseende den enskildes förmåga.

Olycks- och skadeutvecklingen

Enligt arbetsgruppen visar olycks- och skadeutvecklingen under den senaste tioårsperioden i huvudsak på en neråtgående trend, bortsett från problemområdena äldres olyckor och skolbränder. SSBF menar att det kan vara vanskligt att bara utgå från antalet döda. En minskning kan ju t.ex. även bero på bättre sjukvårdsrutiner.

Enligt SSBF finns det behov av olika slags åtgärder på såväl lokalt som nationellt plan, för att kunna påverka olycks- och skadeutvecklingen:

- Information
- Insatser i syfte att få till stånd beteendeförändringar hos enskilda

- Åtgärder för att åstadkomma bättre samverkan mellan olika aktörer
- Förbättrade tekniska lösningar
- Utvärdering och uppföljning
- Erfarenhetsåterföring.

Här kan nämnas att SSBF bl.a. har prioriterat satsningar på åtgärder för att uppnå en minskning av antalet bostads- och dödsbränder.

Rengöring och brandskyddskontroll (tidigare benämnt "sotning")

SSBF anser att ansvaret för rengöringen ("sotningen") av rökkanaler bör överföras till den enskilde. Ansvaret för brandskyddskontrollen bör även i fortsättningen ligga kvar på kommunen. SSBF anser att det bör vara fastighetsägarens ansvar att rengöring ("sotning") sker och att han/hon då kan anlita vilket godkänt företag som helst, alternativt att detta sker i egen regi.

I övrigt har SSBF inte något att erinra mot arbetsgruppens förslag.

Handlingsprogram

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor skall en kommun ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet (3 kap. 3 §). Kommunen skall även ha ett handlingsprogram för räddningstjänst (3 kap. 8 §).

SSBF:s intryck är att arbetsgruppen har hög tilltro till handlingsprogrammen, eftersom de återkommande hänvisar till detta dokument och dess förmodade innehåll.

SSBF anser att MSB bör göra en översyn av de handböcker och mallar samt det processstöd som tas fram samt säkerställa att dessa är förankrade i den kommunala praktiken.

SSBF anser att MSB även bör utveckla sitt stöd till kommunerna med utgångspunkt från det kommunala sättet att arbeta och därvid ta fram lämpliga modeller för arbetet med handlingsprogram. Modellerna bör vara anpassade till kommunens processer, för att kunna bidra till att arbetet med handlingsprogrammen blir en naturlig och integrerad del av arbetsprocesserna i övrigt. Annars riskerar handlingsprogrammet att reduceras till ett slags pappersprodukt med oklart syfte. En berättigad fråga är om handlingsprogrammen tas fram för myndighetstillsyn, medborgarinsyn eller som politiska styrdokument för det lokala arbetet?

Primärkommuner och kommunala räddningstjänstförbund

Uppföljningens fokus ligger, med all rätt, på kommunernas (inklusive räddningstjänsternas) tolkning och hantering av lag (2003:778) om skydd mot olyckor. I verkligheten är det dock inte alltid en enskild primärkommun som hanterar alla dessa frågor. Trenden går snarare mot att allt fler kommunala räddningstjänstförbund bildas. För närvarande organiseras ca 30 % av räddningstjänsterna i Sverige som räddningstjänstförbund (dvs. kommunalförbund som bedriver räddningstjänst).

Det innebär, enligt SSBF:s mening, att de enskilda medlemskommunernas handlingsprogram bör vara någorlunda synkroniserade med det gemensamma räddningstjänstförbundets inriktning. Kommunernas och förbundets handlingsprogram bör således hänga ihop, vilket i sin tur ställer större krav på samordning samt likartad ambitionsnivå och inriktning.

SSBF noterar samtidigt arbetsgruppens påpekande på sidan 124 om att kommunalförbund kan medföra särskilda förutsättningar och problem, vikten av att förbundsordningen och handlingsprogrammen är väl avstämde mot varandra osv.

Ansvarsfördelningen mellan räddningstjänstförbund och primärkommuner när det gäller framtagande av exempelvis handlingsprogram (och andra krav i lagen om skydd mot olyckor) bör enligt SSBF:s uppfattning utredas och ytterligare förtydligas.

Lagstiftning och kommunernas samordning av arbete med riskanalyser, handlingsprogram, planer osv.

Arbetsgruppen har inte funnit skäl att utreda om lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fred och höjd beredskap bör sammanföras i en gemensam lag. Det främsta argumentet är, enligt arbetsgruppen, att lagarna har olika syften och tar sikte på olika situationer som kan inträffa (sidan 140). Ett sammanförande i en gemensam lagstiftning skulle inte underlätta för kommunerna menar arbetsgruppen. Snarare finns risken att det skapas otydligheter.

Däremot finns det enligt arbetsgruppen skäl att underlätta för kommunerna att genomföra det analys- och planeringsarbete, som är en följd av de båda separata lagarna i en gemensam process. Arbetsgruppen föreslår att MSB bör utveckla stöd som underlättar och förenklar för kommunerna att i en samlad process kunna göra riskanalyser, risk- och sårbarhetsanalyser, handlingsprogram och planer som regleras i olika lagstiftningar. Arbetsgruppen framhåller att kommunerna redan nu om de så vill, kan samordna process och planer för olika säkerhetsfrågor, även om dessa styrs av olika lagstiftningar.

SSBF har förståelse för arbetsgruppens argumentation och ståndpunkt. Detta kan enligt SSBF emellertid te sig något motsägelsefullt i förhållande till statsmakternas signaler i och med avvecklingen av Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar samt bildandet av MSB. Syftet med den nya, samordnande myndigheten är enligt proposition 2007/08:92 Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull, att ge ett samlat stöd till olika aktörer samt att effektivisera arbetet med samhällets krisberedskap.

Om statsmakterna har funnit skäl att slå ihop olika myndigheter som arbetar med säkerhetsfrågor m.m. kan man möjligen förespråka att man också borde tillämpa samma logik vad gäller lagstiftningen – i synnerhet om man vill främja ett bredare säkerhetsarbete ute i bl.a. kommunerna. Lagstiftningen bör vara till hjälp och stöd och bidra till att skapa tydlighet. Flera olika lagstiftningar inom ett område kan i vissa fall leda till motsatsen.

Farlig verksamhet

Vad gäller farlig verksamhet har SSBF inte något att erinra gentemot arbetsgruppens förslag.

Olycksundersökningar och erfarenhetsåterföring

Arbetsgruppen framhåller på sidan 165ff i uppföljningen att det finns skäl att se över och utöka inslagen om lärande från olyckor i grundutbildningen inom området skydd mot olyckor. På så sätt kan kommunernas arbete med olycksundersökningar utvecklas. MSB bör vidare lämna stöd som uppmuntrar till att lokala lärprocesser startas upp, t.ex. genom att utveckla en metodik för detta. Metodiken kan även användas i samband med utbildningen på myndighetens skolor.

SSBF anser att dessa ambitioner är lovvärda. Ett problem kan dock vara att få till stånd väl fungerande rutiner, processer och motivation för lärande av olyckor. Risken finns att processen stannar vid att man gör en olycksundersökning. Resultatet riskerar således att ”hamna i bokhyllan” i stället för att användas för fortsatt lärande. MSB bör arbeta aktivt för att främja den lokala och den statliga förmågan till organisatoriskt lärande.

SSBF ser gärna att erfarenheter från olycksundersökningar blir en utvecklad rutin i de lokala läroprocesserna. MSB bör utveckla sitt stöd i denna process.

Arbetsgruppen beskriver problematiken kring olycksundersökningar tämligen utförligt. I uppföljningen behandlas nästa steg (dvs. lärandet) dock inte lika utförligt. SSBF anser att detta är en brist.

Tillsyn

När det gäller styrmedel upplever SSBF att MSB och länsstyrelsen förefaller mäta kvaliteten i tillsynsarbetet i antalet meddelade förelägganden. Vår uppfattning grundar sig bl.a. på ett antal artiklar i fackpressen om att antalet förelägganden bör öka.

SSBF delar inte detta synsätt. Vi anser inte att det är det låga antalet förelägganden som är ett problem – snarare risken för otydlighet och bristande rättssäkerhet. Ytterligare ett och kanske viktigare problem är bristen på uppföljning.

Det finns dock fler aspekter än dessa att förhålla sig till. Som exempel kan nämnas en ambition om ett varaktigt bättre skydd. SSBF:s uppfattning är att ett sådant säkrast och bäst uppnås genom att den enskilde själv förstår och fattar beslut om åtgärder i stället för att vi fattar beslutet åt denne. Vår uppfattning är dessutom att detta förhållningssätt bäst harmonierar med lagstiftarens intentioner: ”myndigheten bör givetvis försöka uppnå det eftersträlvade resultatet genom råd och uppmaningar innan den använder sig av tvångsmedel”.

För att öka tydligheten och bibehålla en hög rättssäkerhet utan att använda tvångsmedel har en ny typ av tillsynsanteckningar tagits fram i kombination med att internutbildning

genomförts. Arbetet syftar till att i första hand motivera och komma överens om vilka åtgärder som ska vidtas. Om bristen är allvarlig ska efterkontroll naturligtvis alltid ske på plats.

Tvångsmedel i form av föreläggande ska endast användas om:

- Bristerna är mycket allvarliga
- Inspektören bedömer att åtgärderna, trots överenskommelse, inte kommer att vidtas
- Bristerna kvarstår vid efterkontroll.

Arbetsgruppen föreslår att regeringen bör överväga att i en förordning införa behörighetskrav för den som ska förrätta tillsyn och att uppdra till MSB att utfärda närmare föreskrifter om vilken utbildning som ska krävas för sådan behörighet. SSBF upplever att lagstiftningens utformning är svårtolkad och skulle välkomna ett förtydligande på denna punkt.

SSBF:s uppfattning är dock att frågan om utbildning är den enklare delen (tillsyn A/B är ett självklart minimum.) Enligt lagen ska dock delegaten, inte bara genom utbildning, utan också genom erfarenhet ha den kompetens som behövs. Det ter sig dock oklart vilken erfarenhet som avses.

SSBF menar att acceptansen för brandförsvaret som tillsynsmyndighet i allmänhet och våra tillsynsförare i synnerhet är starkt kopplad till erfarenheter från kärnverksamheterna, räddningstjänst och/eller förebyggande arbete. Denna koppling påverkar möjligheterna till att nå det eftersträvade resultatet, en varaktig förbättring av brandskyddet, i positiv riktning.

Föreskriften bör även fastställa vad som kan anses vara ”tillräcklig erfarenhet.”

Här kan även nämnas att det inom SSBF pågår ett internt arbete med ett tillsynsprogram som förväntas kunna kopplas till nästa handlingsprogram. En omfattande satsning på internutbildning har bl.a. genomförts.

Kompetens och utbildning

I avsnittet 5.8 ”Kompetens och utbildning” bedömer arbetsgruppen att det nuvarande, reformerade utbildningssystemet för skydd mot olyckor fungerar väl för att försörja samhällets behov av kompetens och för att leva upp till lagstiftarens intentioner inom området. Arbetsgruppen påpekar dock att kommunerna i många fall ännu inte helt har anpassat sig till nya förutsättningar och förändrade krav på att själva analysera framtida kompetensförsörjningsbehov och ta ställning i dessa frågor. Ett av arbetsgruppens förslag är att MSB bör pröva om och hur dialogen med kommunerna i kompetensförsörjningsfrågor kan utvecklas och förbättras, för att möta behoven av flexibilitet i utbildningssystemet.

På sidan 193 i uppföljningen påpekar arbetsgruppen att kommunerna har olika förutsättningar, behov och uppfattningar i kompetens- och utbildningsfrågor. Flera kommuner tycks, enligt arbetsgruppen, leva kvar i det gamla kompetens- och utbildningssystemet och har inte utnyttjat möjligheterna i det reformerade systemet.

SSBF vill i detta sammanhang påpeka följande. Med utgångspunkt i lagen om skydd mot olyckor (2003:778) har räddningstjänsterna i Sverige ett brett uppdrag. Detta innebär att räddningstjänsternas personal ska ha kompetens för att aktivt kunna arbeta både olycks- och skadeförebyggande samt skadeavhjälpande. Utifrån brandmannens breddade roll, som initierades genom den reformerade lagstiftningen 2004, är räddningstjänsterna i behov av att både förstärka och förnya viss kompetens.

Förbundsdirektörerna i Storstockholms brandförvar, Räddningstjänsten Storgöteborg och i Räddningstjänsten Syd har uppdragit till respektive personalchef/personalstrateg/HR-strateg att ta fram förslag till nya principer och en ny modell för rekrytering av brandmän. Principerna och modellen ska bidra till att förbunden bättre kan genomföra sina uppdrag och spegla samhället som en heterogen arbetsplats fri från diskriminering.

SSBF anser att det är viktigt att MSB och räddningstjänsterna tillsammans fortsätter dialogen om hur kraven för antagning kan förändras och anpassas för att bättre passa räddningstjänsternas rekryteringsbehov och för att säkerställa att vi får de studenter vi behöver.

SMO-utbildning eller motsvarande är en förutsättning för att brandmannen skall klara sitt breda uppdrag. De studenter som nu går SMO-utbildningen representerar dock inte i tillräcklig utsträckning kvinnor och personer med annan kulturell kompetens och flerspråkighet. Dagens intagning till SMO-utbildningen utgör en flaskhals när det gäller räddningstjänster-

nas möjlighet att rekrytera vissa målgrupper – för att kunna bli en modern verksamhet som speglar samhället och med en ökad förmåga att bredda rollen och uppdraget.

En lösning för att möjliggöra ett bredare urval är att kunna rekrytera personal utan SMO-bakgrund. Då det sker är det dock viktigt att räddningstjänsterna på olika sätt försäkras sig om att individerna kan tillgodogöra sig motsvarande kompetens i annan lämplig ordning.

Räddningstjänsterna i storstäderna står inför omfattande utmaningar avseende rekrytering framöver. För att nå rätt personer för brandmannens uppdrag vill SSBF betona vikten av att arbeta fram en bra kravprofil som motsvarar önskad kompetens. Det behövs en helhetsbedömning i rekryteringsprocessen som inbegriper såväl psykisk som fysisk lämplighet.

Det är också viktigt att rekryteringsmodellen ska kunna anpassas till den enskilda räddningstjänsten, utifrån lokala förutsättningar.

Rekrytering av deltidanställd räddningspersonal

I avsnitt 4.3 i uppföljningen nämns (sidan 49) att projekt har genomförts för att utveckla teknik och metoder för snabba och mindre personalintensiva insatser. Enligt arbetsgruppen finns det dock utrymme för mer kunskap inom detta område och kunskapen behöver spridas.

SSBF anser att det är viktigt att det arbetet inte enbart tar hänsyn till insatsmiljö på landsort och i glesbygd, utan även anpassas och utvecklas för stadsmiljön, där mindre räddningsenheter skulle kunna utgöra ett viktigt komplement i utryckningsverksamheten.

SSBF bedömer att en effektivare räddningstjänst kommer att bygga på nya tekniska lösningar och ny metod och taktik, samtidigt som rökdykning med mer traditionella metoder under överskådlig tid kommer att vara ett viktigt inslag vid brandsläckning och livräddning vid brand i byggnad.

Den statliga räddningstjänstens olika grenar m.m.

Arbetsgruppen föreslår bl.a. (sidan 194) att MSB bör ges i uppdrag att skyndsamt föreslå hur samordningen inom samhällets räddningstjänst ska stärkas. SSBF välkomnar en utredning av hur den nationella och den lokala samordningen inom samhällets räddningstjänst ska stärkas.

I det sammanhanget anser SSBF att begreppet ”hamnar och gränser i vatten” bör utredas och tydliggöras. I dag råder stor oklarhet om var gränserna går för det kommunala respektive det statliga ansvaret vid olyckor på vatten vad gäller liv/hälsa, egendom och miljö.

Enskildas behov av brandskyddskunskaper och eventuella föreskrifter om brandvarnare

På sidan 226 i uppföljningen framhåller arbetsgruppen att reglerna om den enskildes skyldigheter att hålla brandskydd enligt 2.kap 2 § LSO är generella. MSB har meddelat allmänna råd om brandvarnare. Om föreskrifter ska lämnas om brandvarnare bör dessa enligt arbetsgruppen kopplas till ansvarsbestämmelser. Då det är tveksamt om förbättrad information och ökad kunskap om brandskydd är tillräckligt för att uppnå målet med fungerande brandvarnare i alla bostäder, bör det enligt arbetsgruppen övervägas om kravet ska författningsregleras.

SSBF skulle välkomna en sådan översyn avseende möjligheterna till författningsreglering. SSBF föreslår att efterlevnaden av krav på brandvarnare i befintligt bostadsbestånd i så fall skulle kunna integreras i den befintliga brandskyddskontrollen.